КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ
«ЛЬВІВСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ»

Кафедра практичної психології та інклюзивної освіти

ПРОГРАМА ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ

КЕРІВНИКІВ ЗДО

«ПЕДАГОГІЧНА ПІДТРИМКА ВИХОВАНЦІВ З ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНІМИ ПОТРЕБАМИ В ЗАКЛАДІ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ: УПРАВЛІНСЬКИЙ АСПЕКТ»

Програма підвищення кваліфікації розглянута і рекомендована до затвердження на засіданні кафедри практичної психології та інклюзивної освіти

(*протокол № 11 від 22.10.2026 р.)*

Завідувачка кафедри Галина ВАРХОЛИК

Освітня програма підвищення кваліфікації затверджена науково-методичною радою

(*протокол № 7-2 від 29 жовтня 2026р.)*

Голова науково-методичної ради Павло ХОБЗЕЙ

Розробники: ***Віра РЕМАЖЕВСЬКА***, доцент кафедри практичної психології та інклюзивної освіти ЛОІППО, кандидат педагогічних наук, доцент; кандидат педагогічних наук; ***Галина КУЗЬ***, завідувач обласного ресурсного центру підтримки інклюзивної освіти ЛОІППО.

Напрям підвищення кваліфікації: організація забезпечення і підтримки навчання, виховання та розвитку дітей дошкільного віку з особливими освітніми потребами в закладах дошкільної освіти.

Розроблено на основі типової програми підвищення кваліфікації керівників закладів дошкільної освіти щодо організації інклюзивного навчання (наказ МОН України від 03.06.2026 № 873)

Термін дії програми: з 01.01.2027 до 31.12.2031 року.

Рецензенти:

- **Ігор ТАНЧИН**, заступник директора з науково-педагогічної роботи ЛОІППО, кандидат історичних наук.
- **Юлія ПОГРЕБНЯК,** директор державної установи «Український інститут розвитку освіти», кандидат наук з державного управління.

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність програми.

Упродовж останніх років відбулися важливі зміни в освіті дітей з особливими освітніми потребами у світі та в Україні - інклюзія розуміється в «ширшій» перспективі, адже всі діти з особливими освітніми потребами (далі – ООП) мають бути включені в освітній процес. Основна увага в освіті зосереджується не на організаційній структурі, а на організації інклюзивного навчанні дітей дошкільного віку. Педагоги мають володіти не лише загально педагогічними компетентностями, але й спеціальними знаннями та навичками, що дозволяють їм ефективно працювати з дітьми з ООП, у тому числі з інвалідністю, зокрема в умовах інклюзивних дошкільних груп.

Нові нормативно-правові документи щодо організації інклюзивного навчання дітей з ООП в закладах дошкільної освіти (далі - ЗДО) потребують ретельного вивчення та практичного опрацювання педагогічними працівниками ЗДО.

Саме тому дана програма передбачає всебічну фахову підготовку педагогів, з урахуванням вимог сучасної освіти.

Цільова група: керівники ЗДО

Обсяг (тривалість): 15 академічних годин (0,5 кредита ЄКТС).

Особливості реалізації програми: програма реалізується в очно-дистанційному форматі. Лекційні та практичні заняття проводяться очно та/або дистанційно в синхронному режимі (відеоконференція), самостійна робота виконується асинхронно на освітній платформі закладу. Навчання будується на кейсах із реальної практики; слухачі працюють у малих групах і впродовж курсу створюють груповий проєкт, що поєднує всі модулі програми. Рекомендована наповнюваність групи — 30–35 осіб.

Форма підвищення кваліфікації: інституційна, (очно-дистанційна).

Мета підвищення кваліфікації: розвинути професійну компетентність педагогів, які працюють або планують працювати з дітьми з ООП, шляхом формування знань, умінь і навичок, необхідних для організації якісного освітнього процесу, реалізації індивідуального підходу до навчання, виховання та психолого-педагогічної допомоги дітям з ООП. Підготувати педагогічних працівників ЗДО до розроблення індивідуальної програми розвитку дитини. Запропонувати педагогам практичні стратегії адаптації/модифікації змісту програм розвитку дітей дошкільного віку, забезпечення психолого-педагогічного супроводу дитини з ООП та ефективної взаємодії з батьками вихованців з ООП.

Реалізація визначеної мети передбачає розв'язання таких завдань:

1. Проаналізувати нормативно-правове забезпечення організації інклюзивного навчання дітей дошкільного віку з ООП.
2. Формувати розуміння особливостей розвитку та категорій (типів) освітніх потреб (труднощів) дітей з ООП;
3. Ознайомити слухачів з адаптацією/модифікацією навчального матеріалу та освітнього процесу відповідно до індивідуальних особливостей вихованців з ООП;
4. Формувати у слухачів навички, необхідні для розроблення індивідуальних програм розвитку дитини (ІПР), адаптації/модифікації навчального матеріалу для дітей дошкільного віку.

Перелік компетентностей, що вдосконалюватимуться/набуватимуться:

Загальні:
ЗК.01: громадянська відповідальність;
ЗК.02: комунікація та взаємодія в команді;
ЗК.03: культурна компетентність;
ЗК.04: лідерська компетентність;
ЗК.05: підприємливість та інноваційність.
Професійні:
В1.2: педагогічна підтримка осіб з ООП;
А3.3: цифрові технології в навчанні вихованців з ООП;
Б1.1: урахування індивідуальних особливостей вихованців з ООП;
Д1.2: використання інновацій у професійній діяльності.

Очікувані результати підвищення кваліфікації:

Підвищення кваліфікації педагогічних працівників передбачає вдосконалення набутих та формування й розвиток нових загальних і професійних компетентностей, які дають змогу краще працювати з вихованцями з ООП, розробляти індивідуальну програму розвитку дитини з ООП, здійснювати адаптацію/модифікацію навчального матеріалу та освітнього процесу відповідно до потреб вихованців з ООП, організовувати та надавати психолого-педагогічні послуги вихованцям з ООП, які забезпечують варіативність, різноманітність, доступність та якість надання освітніх послуг дошкільної освіти вихованцям з ООП.

Система критерії оцінювання результатів підвищення кваліфікації: контроль за знаннями слухачів проводиться послідовно й систематично: на практичних заняттях, індивідуальне та фронтальне опитування.

Оцінювання результатів підвищення кваліфікації здійснюється шляхом підсумкового тестування (бальна система) та вербального оцінювання виконання практичних завдань. На етапі завершення навчання за Програмою слухачі складають підсумковий тест з 10 питань. Максимальна кількість балів, яку можуть отримати учасники, — 50 балів. Прохідний бал — 25. Учасники, які успішно пройшли навчання та склали підсумковий тест, отримують сертифікат.

Документ про підвищення кваліфікації: сертифікат встановленого зразка.

Вартість (у разі встановлення): безоплатний характер надання освітньої послуги для слухачів курсів підвищення кваліфікації за регіональним замовленням місцевих органів управління освітою, вартість згідно з кошторисом відповідно до порядку надання платних послуг для всіх інших категорій.

2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Програмою передбачено ознайомлення цільової аудиторії з сучасними науково-методичними підходами, принципами та стратегіями побудови безбар'єрного та інклюзивного освітнього простору для вихованців з ООП, структури та алгоритмів діяльності команди психолого-педагогічного супроводу дитини з ООП.

Особливістю є формування у слухачів здатності до розроблення, реалізації та моніторингу індивідуальної програми розвитку дитини з ООП, застосування на практиці різних моделей взаємодії педагогічних працівників під час щоденної взаємодії з вихованцями, батьками з врахуванням локальних умов.

Підсумкові заходи оцінювання: Оцінювання результатів навчання проводиться систематично й послідовно. Воно включає поточний контроль (опитування та аналіз практичних завдань під час занять виконання модульних тестів) та підсумковий контроль (складання підсумкового тесту та розв'язання практичного кейсу).

Самостійна робота містить:

- завдання, спрямовані на ознайомлення з нормативно-правовими та інструктивно- методичними документами, що регламентують питання організації інклюзивного навчання в ЗДО;

-пошуково-дослідницькі завдання, спрямовані на розроблення індивідуальної програми розвитку дитини з ООП, вмінь працювати в команді супроводу під час організації роботи з вихованцями ;

- практичні кейси, які допоможуть сформувати та розвивати знання, уміння та навички педагогічних працівників з організації навчання вихованців з ООП;

- вправи, спрямовані на рефлексію.

Самостійна робота виконується асинхронно, перелік завдань наведено в розділі 4.3. Результати подаються у вигляді схем, таблиць, зразків документів, фрагментів уроків; викладач перевіряє їх і обговорює на наступному занятті. За результатами самостійної роботи слухачі презентують, на основі отриманих результатів готують груповий проєкт, презентують та захищають його (тематика відповідно до фахового напряму) в контексті організації навчання вихованців з ООП.

Підсумкові заходи: вихідне діагностування; презентація та публічний (дистанційний) захист групового проєкту; тестування, підсумкова рефлексія. Форма підсумкового контролю — залік.

Зміст програми складається з трьох модулів. На етапі завершення навчання за Програмою слухачі складають підсумковий тест з 10 питань.

Теоретична складова зорієнтована на ознайомлення цільової аудиторії з сучасними науково-методичними підходами, принципами та стратегіями побудови безбар'єрного та інклюзивного освітнього простору для вихованців з ООП, структури та алгоритмів діяльності команди психолого-педагогічного супроводу дитини з ООП.

Практична складова спрямована на формування у слухачів здатності до розроблення, реалізації та моніторингу індивідуальної програми розвитку дитини з ООП, застосування на практиці різних моделей взаємодії педагогічних працівників під час щоденної взаємодії з вихованцями, батьками з врахуванням локальних умов.

Практичні завдання виконують слухачі під час практичних занять, що передбачені навчально-тематичним планом програми. Практичні заняття проводяться в інтерактивних формах: розбір кейсів, тренінгові вправи, рольові та ділові ігри, робота в малих групах, дискусії, складання документів (ІПР, протоколів).

Кількість годин, що відводиться на засвоєння змісту програми, становить 15 год. з них: 4 год. - лекційні заняття; 8 год. - практична робота; 2 год. - самостійна робота, 1 год. - самостійна робота

2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Назва навчальних тем	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Контрольні заходи	Усього
Модуль 1. Загальна підготовка	**1**	**1**	**–**	**–**	**2**
1.1 Нормативно-правове забезпечення освіти дітей дошкільного віку з ООП та організація навчання дітей з ООП в ЗДО	1	1	–	–	2
Модуль 2. Професійна підготовка	**3**	**5**	**2**	**–**	**10**
2.1 Категорії (типи) ООП (труднощів), ступінь їх прояву та рівень психолого-педагогічної підтримки в ЗДО.	1	-	-	–	1
2.2 Організація роботи команди психолого-педагогічного супроводу дитини з ООП	1	2	-		3
2.3 Розроблення індивідуальної програми розвитку (ІПР) дитини	1	1	2	–	4

Назва навчальних тем	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Контрольні заходи	Усього
2.4 Адаптація та модифікація — основні стратегії організації освітнього процесу для дітей з ООП	–	2	–	–	2
Модуль 3. Діагностично-аналітичний	**–**	**2**	**–**	**1**	**3**
3.1 Вхідне діагностування	–	–	–	-	-
3.2 Груповий проєкт: презентація	–	2	–	1	3
3.3 Вихідне діагностування, підсумкова рефлексія	–	–	–	-	-
РАЗОМ	**4**	**8**	**2**	**1**	**15**

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

МОДУЛЬ 1. Загальна підготовка

Тема 1.1. Нормативно-правове забезпечення освіти дітей дошкільного віку з ООП та організація навчання дітей з ООП в ЗДО

Закони України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», «Про охорону дитинства», «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні»; Порядок організації інклюзивного навчання у закладах дошкільної освіти (в редакції постанови КМУ від 26.08.2025 № 1036); розпорядження КМУ від 07.07.2024 № 527-р «Про схвалення національної стратегії розвитку інклюзивного навчання на період до 2029 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації на 2024-2026 роки», Положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами, яка здобуває дошкільну освіту» (наказ МОН від 09.12.2024 № 609), Положення про асистента дитини з

особливими освітніми потребами в закладі дошкільної освіти (наказ МОН від 20.03.2025), інструктивно-методичні листи МОН. Роль інклюзивно-ресурсного центру в освіті дітей з ООП, шлях дитини від висновку ІРЦ до початку навчання в дитячому садку; навчання вихованців з ООП відповідно до категорії (типу) особливих освітніх потреб (труднощів), рівнів підтримки та з врахуванням організації освітнього процесу у закладах дошкільної освіти (спеціальні та інклюзивні групи, з дистанційною формою здобуття дошкільної освіти тощо).

МОДУЛЬ 2. Професійна підготовка

Тема 2.1. Категорії (типи) ООП (труднощів), ступінь їх прояву та рівень психолого-педагогічної підтримки в ЗДО.

Загальна характеристика дітей з функціональними сенсорними труднощами, що передбачають обмеження слухової та зорової функції, з функціональними фізичними або моторними труднощами, що передбачають обмеження опорно-рухової (кістково-м'язової) функції, з функціональними мовленнєвими труднощами, з інтелектуальними труднощами, із соціоадаптаційними труднощами, зокрема такими, що пов'язані з розладами аутистичного спектра та складними порушеннями розвитку; зв'язок категорії (типу) труднощів, ступіня прояву та рівня психолого-педагогічної підтримки в закладі дошкільної освіти.

Місце гри в процесі інклюзивного навчання дітей дошкільного віку з ООП, критерії та підходи до вибору ігор для дітей з ООП: часові межі (не тривалі), правила прості і зрозумілі, з можливістю візуального дублювання, мінімальний вербальний супровід, акцент на дію і жест, без змагань (кооперативні ігри), де хід гравця не впливає на хід гри, можливість попереднього розучування правил та дій.

Тема 2.2. Організація роботи команди психолого-педагогічного супроводу дитини з ООП

Особливості залучення дітей з ООП до освітньої взаємодії: врахування інформації від батьків, розвиток соціально значущих моделей поведінки. Організація роботи та склад команди психолого-педагогічного супроводу; функції членів команди супроводу, роль керівника, розподіл відповідальності; порядок розроблення ІПР дитини; організація засідань і ведення документації; взаємодія з ІРЦ та батьками. Особливості роботи команди супроводу під час в умовах кризи, спричиненою військовими діями (воєнного стану).

Тема 2.3. Розроблення індивідуальної програми розвитку (ІПР) дитини

Структура ІПР; формулювання довготривалих та короткотривалих цілей; визначення рівня психолого-педагогічної підтримки; особливості першого рівня

підтримки дітям з ООП; моніторинг результатів роботи з вихованцями з ООП; перегляд і внесення змін до ІПР; адаптація/модифікація навчального матеріалу.

Основні складові освітнього середовища; ключові принципи інклюзивного середовища; безпечне фізичне та матеріальне середовище; створення психологічно комфортного мікроклімату в закладі освіти, інформаційне та цифрове середовище; педагогічний та освітній простір: тематичні осередки у групах (навчальний, художньо-творчий, ігровий, куточок тиші тощо), мобільні, ергономічні меблі та дитиноцентричний підхід (ранкові кола, ранкові зустрічі, інтерактивні методики); Безпечне середовище в умовах кризи, спричиненою військовими діями (вимоги чинного законодавства до облаштування укриттів, алгоритмів дій під час повітряної тривоги).

Тема 2.4. Адаптація та модифікація — основні стратегії організації освітнього процесу для дітей з ООП.

Розмежування понять «адаптація і модифікація» , критерії вибору стратегії підтримки дитини з ООП. Напрямки здійснення адаптації в освітньому просторі ЗДО: пристосування та адаптація середовища – фізична та сенсорно-інформаційна доступність (безперешкодний рух, наявність зрозумілих орієнтирів і візуальних підказок в приміщеннях), оптимізація фізичних чинників (регулювання інтенсивності та спектра освітлення в групових кімнатах, акустичний комфорт, використання шумопоглинальних навушникі, навігація і маркування, використання інформаційних позначок, тактильних орієнтирів і позначок – предметів.

Адаптація освітніх підходів – використання розвивальних завдань різного рівня складності, щдільшення часу на виконання завдання, зміна теппу подання нової інформації, режимна гнучкість, впровадження візуального розкладу, індивідуальних позначок, календарної системи.

Адаптація дидактичних матеріалів та посібників, спеціальні вимоги до іграшок.

Модифікаціяя як інструмент трансформації змісту навчання: зміна (спрощення або скорочення навчального матеріалу, зміна вимог та підходів до фіксації динаміни розвитку дитини.

МОДУЛЬ 3. Діагностично-аналітичний

Тема 3.1. Вхідне діагностування.

Реєстрація учасників. Ознайомлення з програмою підвищення кваліфікації. Формування очікувань учасників курсів.

Тема 3.2 Груповий проєкт: презентація групового проєкту.

Тема 3.3 Вихідне діагностування, підсумкова рефлексія.

4. ВИМОГИ ДО ГРУПОВОГО ПРОЄКТУ.

Тематика проєктів обирається з переліку, наданого викладачем. Проєкт має містити:

- аналіз конкретного кейсу дитини з ООП та організації її навчання в ЗДО;
- адаптацію освітнього середовища;
- складену ІПР дитини з ООП (індивідуальний кейс);
- приклади адаптації і модифікації навчального матеріалу та освітнього середовища;
- висновки щодо ефективності виконання ІПР.

Форма представлення — презентація або буклет. Захист — публічний/ дистанційний.

4.1. Орієнтовний перелік тем проєктів:

1. Взаємодія членів команди психолого-педагогічного супроводу дитини з ООП (відповідно до кейсу) в інклюзивній групі (молодший шкільний вік).

2. Взаємодія членів команди психолого-педагогічного супроводу дитини з ООП (відповідно до кейсу) в інклюзивній групі (старший шкільний вік).

3. Особливості адаптації/модифікації навчального матеріалу та освітнього процесу для дитини з функціональними сенсорними труднощами, що передбачають обмеження зорової функції, які потребують другого, третього рівнів підтримки.

4. Особливості адаптації/модифікації навчального матеріалу та освітнього процесу для дитини з функціональними сенсорними труднощами, що передбачають обмеження слухової функції, які потребують четвертого, п'ятого рівнів підтримки.

5. Розроблення і особливості виконання індивідуальної програми розвитку дитини зі складними порушеннями розвитку раннього віку.

6. Розроблення і особливості виконання індивідуальної програми розвитку дитини зі складними порушеннями розвитку старшого дошкільного віку.

7. Реалізація індивідуального та диференційованого підходу до навчання дитини із соціоадаптаційними труднощами, зокрема такими, що пов'язані з розладами аутистичного спектра, який потребують п'ятого рівня підтримки.

8. Реалізація індивідуального та диференційованого підходу до навчання дитини з інтелектуальними труднощами, зокрема такими, який потребують четвертого рівня підтримки.

4.2. Орієнтовний перелік практичних завдань під час засвоєння програми:

№	Тема	Завдання	Результат
1	1.1	Опрацювати нормативно-правові документи за кейсами: визначити, що дозволено, що є обов'язковим, маршрут батьків дитини з ООП.	Заповнена таблиця «ситуація – нормативний документ - дія».
2	2.1	Скласти фрагмент освітньої програми закладу освіти з врахуванням навчання дитини з ООП.	Фрагмент освітньої програми закладу
3	2.2	Рольова гра «Засідання команди психолого-педагогічного супроводу»: розподіл ролей, оформлення протоколу засідання.	Протокол засідання.
4	2.3	Скласти ІПР за кейсом: цілі, послуги, критерії оцінювання результатів, строки перегляду.	Проєкт ІПР.
5	2.4	Адаптувати і модифікувати фрагмент навчального матеріалу конкретного розділу програми (відповідно до кейса дитини з ООП).	Фрагменти навчального матеріалу конкретного розділу програми
6	4.1	Вхідне діагностування, формування очікувань слухачів.	Анкета, перелік очікувань.
7	4.2.	Презентація та публічний захист групових проєктів.	Захищений груповий проєкт.
8	4.3	Вихідне діагностування, підсумкова рефлексія.	Тестування

4.3. Перелік питань для самостійного опрацювання матеріалу слухачем.

Обов'язкова самостійна робота (2 год.) складається з двох завдань, виконання яких є передумовою створення випускного проєкту.

Тема	Години	Завдання	Питання для опрацювання	Результат роботи
2.3	2	За кейсом дитини з ООП скласти зразок	1. З яких розділів складається ІПР?	Зразок ІПР

		ІПР з зазначеними цілями на півріччя.	2. Як сформулювати вимірювані цілі? 3. Коли й за яких умов ІПР переглядають?	
3.2	1	Скласти таблицю: «категорія (тип) труднощів - прояви - рівень підтримки – приклади психолого-педагогічної допомоги – можливі адаптації/модифікації навчального матеріалу»	1. Як співвідносяться категорія труднощів, ступінь прояву й рівень підтримки? 2. Які ознаки допомагають педагогові помітити особливі освітні труднощі (на прикладі кейсу дитини з ООП)?	Таблиця

5. МАТЕРІАЛ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО ТЕСТУ ДЛЯ ПЕДАГОГІВ ЗАКЛАДІВ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

1. Якими законодавчими та нормативно-правовими документами урегульовано організацію навчання дитини з ООП в закладі дошкільної освіти?
2. Яка різниця між спеціальною та інклюзивною групою?
3. Хто входить до складу команди психолого-педагогічного супроводу дитини з ООП?
4. Які категорії дітей і яких рівнів підтримки можуть навчатися у спеціальних групах ЗЗСО?
5. Який документ є підставою для складання ІПР?
6. Що є підставою для адаптації навчального матеріалу та освітнього процесу?
7. Що є підставою для модифікації навчального матеріалу?
8. Які умови мають бути створені для навчання дітей зі складними порушеннями розвитку?
9. У дошкільній групі з'явилась дитина зі складними порушеннями розвитку, зокрема з поєднаними функціональних сенсорних труднощів, що передбачають обмеження слухової функції та обмежень зорової функції. Які перші кроки ви зробите як педагог?
10. Які інноваційні форми і методи психолого-педагогічної роботи з дітьми дошкільного віку з ООП ви знаєте?

6. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові документи

1. Закон України «Про освіту».
2. Закон України «Про дошкільну освіту».
3. Закон України «Про охорону дитинства».
4. Закон України «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні».
5. Порядок організації інклюзивного навчання у закладах дошкільної освіти (в редакції постанови КМУ від 26.08.2025 № 1036).
6. Розпорядження КМУ від 07.07.2024 № 527-р «Про схвалення національної стратегії розвитку інклюзивного навчання на період до 2029 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації на 2024-2026 роки»
7. Положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами, яка здобуває дошкільну освіту» (наказ МОН від 09.12.2024 № 609)
8. Положення про асистента дитини з особливими освітніми потребами в закладі дошкільної освіти (наказ МОН від 20.03.2025), інструктивно-методичні листи МОН. Положення про інклюзивно-ресурсний центр, затверджене постановою КМУ від 12.07.2017 № 545 (зі змінами).
9. Порядок підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників, затверджений постановою КМУ від 21.08.2019 № 800 (зі змінами).
10. Про затвердження принципів, критеріїв і меж розумного пристосування та універсального дизайну: постанова КМУ від 17.12.2025 № 1673.

7. ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА

1. Абетка для дорослих. Частина II, III. Посібник для батьків сліпих і слабозорих дітей / за наук. ред. В. М. Ремажевської. -Львів : Апріорі, 2010. - 132 с.

2. Вавіна Л.М., Ремажевська В.М. Розвиваємо у дитини вміння бачити. Київ : Літера, 2008.

3. Гребенюк Т. М., Сасіна І. О., Тімакова Ю. В. Медико-педагогічна корекція зорового сприймання у дошкільників з вадами зору. Київ : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2005. 147 с.

4. Гурковська Т. Л., Соловйова Л. І. Розвиваємо дітей разом: співпраця педагогів і батьків : метод, посіб. Київ : ЮНІСЕФ, ВГО «АПДО», 2023. 46с.

5. Дитина з порушенням слуху / С. В. Литовченко, В. В. Жук, О.М. Таранченко — Харків: Вид-во «Ранок», ВГ «Кенгуру», 2018. — 56 с. — (Інклюзивне навчання)

6. Жук В.В., Литвинова В.В., Литовченко С.В. Чути і спілкуватись. Крок за кроком з батьками. Методичний супровід та психологічна підтримка: навчально-методичний посібник для педагогів та батьків. Київ, 2023. 57 с.

7. Жук В.В., Литовченко С.В., Новосад В.В, Ремажевська В.М. Як організувати освітній процес для дітей з порушеннями слуху і зору в інклюзивних групах закладів дошкільної освіти./Посібник для педагогів – Київ, ЮНІСЕФ, ВГО «АПДО», 2024. – 86 с.

8. Запровадження безбар'єрності освітніх послуг в закладах дошкільної та загальної середньої освіти : аналітичні матеріали для МОН України / за заг. ред. Л.І. Прохоренко, В.В. Засенка, Н.А. Ярмоли. Київ: Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2024. 77 с.

9. Колупаєва А.А., Таранченко О.М. (2023). Діти з особливими освітніми потребами: навчання та супровід у період повоєнної відбудови: навчально-методичний посібник (Серія «Інклюзивна освіта»). Київ, 2023. – 192 с.

10. Колупаєва А.А., Таранченко О.М. (2023). Інклюзія: покроково для педагогів: навчально-методичний посібник (Серія «Інклюзивна освіта»). Київ, 2023. – 232 с.

11. Косенчук О. Г., Тарнавська Н.П., Шитікова О. П., Шульга Л. М., Карапузова І. В., Ковалевська Н.В. Ключі до зростання: баланс знань, емоцій і гри у методичних алгоритмах : критерії та показники, планування, методичні алгоритми для прогресу розвитку дітей старшого дошкільного віку за основними сферами / О. Косенчук, Н. Тарнавська Н., О. Шитікова, Л. Шульга, І. Карапузова, Н. Ковалевська, Київ, 2025. 140 с.

12. Косенчук О. Г., Тарнавська Н. П. Дбаємо про емоції — мову серця: парціальна програма для дітей середнього дошкільного віку. Київ: ЮНІСЕФ, ВГО «АПДО», 2024. 64 с.

13. Косенчук О. Г. Тарнавська Н, П. Підтримуємо та зберігаємо психічне здоров'я дітей: навч.-метод, посіб. Київ : ЮНІСЕФ, ВГО «АПДО», 2023,49 с.

14. Косенчук О. Г. Тарнавська Н. П. Дбаємо про емоції — мову серця: парціальна програма для дітей старшого дошкільного віку. Київ : ЮНІСЕФ,

ВГО «АПДО», 2024. 48 с.

15. Корекційно-розвивальні технології навчання дітей з комплексними порушеннями розвитку : навчально-методичний посібник / Чеботарьова О. В., Блеч Г. О., Гладченко І. В., Бобренко І. В., Мякушко О. І., Сухіна І. В.,Трикоз С.

В.; за наук. ред. О.В. Чеботарьової, О.І. Мякушко. – Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2021. – 936 с.

https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/725704/1/%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%9A%D0%A0%D0%A2-2020.pdf

16. Литовченко С. В., Жук В. В., Литвинова В. В. Новий формат освітнього середовища: діти з порушеннями слуху у дошкіллі: навч.-метод. посіб. / С. В. Литовченко, В. В. Жук, В. В. Литвинова. – К.: ФОП Симоненко О.І., – 2019. – 279 с.

17. Литовченко С. В., Жук В. В., Литвинова В. В. Програма розвитку дітей раннього та дошкільного віку з порушеннями слуху. Київ, 2023. 188 с.

18. Литовченко С. В., Жук В. В., Литвинова В. В. Педагогічна підтримка дітей раннього та дошкільного віку з порушеннями слуху та їхніх батьків в умовах воєнного стану: навчально- методичний посібник. Київ, 2023. 123 с.

19. Мякушко О.І., Кожановська О.М. Методичні основи корекційного навчання вихованців з порушеннями інтелектуального розвитку: здоров'я, безпека та добробут: практ. посіб. Київ: Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2025. 138 с.

20. Навчально-наочний посібник для роботи з дошкільниками з порушеннями слуху (у 3 книгах) «СТЕЖКИ У СВІТ» / В. Жук, О. Федоренко, В. Литвинова, Н. Максименко, Л. Борщевська, С. Литовченко. Київ, 2014.

21. Особливості реалізації компетентнісного підходу в освіті дітей з інтелектуальними порушеннями / навчально-методичний посібник /авт.: О. Чеботарьова, Г. Блеч, І. Бобренко, І. Гладченко, О. Мякушко, С. Трикоз, І. Сухіна, Н. Ярмола. За наук. ред.: О. Чеботарьової, І. Сухіної. – К.: ІСПП імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2019. – 450 с. – Режим доступу: https://lib.iitta.gov.ua/718292/

22. Порадник батькам: практичні рекомендації під час дистанційного навчання дітей з інтелектуальними порушеннями / навчально-методичний посібник / О. Чеботарьова, Г. Блеч, І. Бобренко, І. Гладченко, О. Мякушко, І. Сухіна, С.Трикоз. За заг. ред. О. Чеботарьової – К.: ІСПП імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2020. – 154 с.– Режим доступу: http://lib.iitta.gov.ua/721765

23. Порадник для вихователів щодо забезпечення безперервності освітнього процесу у змішаному форматі зі старшими дошкільниками : навч.-метод. посіб. / О. М. Байєр, Н. Гавриш, Т. О. Піроженко, О. Рогозянський, О. Хартман; за заг. наук. ред. Т. Піроженко. Київ : ЮНІСЕФ, ВГО «АПДО», 2023. 87 с.

24. Порадник для батьків щодо забезпечення безперервності освітнього процесу у змішаному форматі зі старшими дошкільниками : навч.-метод. посіб. / О. М. Байєр, Н. В. Гавриш, Т. О. Піроженко, О. Рогозянський, О.Хартман; за заг. наук. ред. Т. О. Піроженко. Київ : ЮНІСЕФ, ВГО «АПДО», 2023. 57 с.

25. Прохоренко Л.І., Бабяк О.О., Баташева Н.І., Душка А.Л., Недозим І.В., Омельченко І.М., Орлов О.В. Навчання дітей з порушеннями когнітивного розвитку в умовах компетентнісного підходу: навчально-методичний посібник / за ред.В.В.Засенко, Л.І.Прохоренко. –2020. – 435 с.
https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/723004/1/%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D0%B2%20%D1%83%D0%BC%20%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D0%BF%D0%B5%D1%82%20%D0%BF%D1%96%D0%B4%D1%85.pdf

26. Прохоренко Л.І., Бабяк О.О., Недозим І.В., Баташева Н.І./ методичний вісник: Бар'єри в навчанні та участі дітей з когнітивними порушеннями: особливості розвитку дітей із ЗПР, РАС, ГРДУ. – Київ, 2018
https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/713087/1/%D0%9C%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D0%B2%D1%96%D1%81%D0%BD%D0%B8%D0%BA.pdf

27. Сучасний курикулум в освіті дітей з порушеннями слуху : методичні рекомендації / С.В Литовченко, О.М. Таранченко, В.В. Жук, В.М. Шевченко, В.В. Литвинова, О.Ф. Федоренко. — Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2021. — 321 с.

28. Сучасні технології психолого-педагогічного супроводу дітей з порушеннями інтелектуального розвитку в умовах кризових викликів/ авт.: О.В. Чеботарьова, Г.О. Блеч, І.В. Гладченко, І.В. Бобренко, С.В. Трикоз, О.І. Мякушко, І.В. Сухіна та ін.: За наук. ред. О.В. Чеботарьової – К., ІСПП імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2023. 600 с. https://lib.iitta.gov.ua/737146

29. Сухіна, І.В. (2018) *Гіперактивна дитина* «Інклюзивне навчання» . «Ранок», ВГ «Кенгуру», м. Харків, Україна. ISBN 978-617-09-3802-2 – Режим доступу: https://lib.iitta.gov.ua/711316/

30. Трикоз С. В. (orcid.org/0000-0002-5929-589X) and Блеч, Г. О. (orcid.org/0000-0003-4884-6024) (2018) *Дитина з порушеннями інтелектуального розвитку* «Інклюзивне навчання». «Ранок», ВГ «Кенгуру», м. Харків, Україна. ISBN 978-617-09-3800-8 – Режим доступу: https://lib.iitta.gov.ua/711320/

31. Чеботарьова О. В. (orcid.org/0000-0002-4560-3708), Гладченко, І. В. (orcid.org/0000-0002-2013-8053), Василенко-ван де Рей, А. and Ліщук, Н.І. (2018) *Дитина із синдромом Дауна* «Інклюзивне навчання» . «Ранок», ВГ

«Кенгуру», м. Харків, Україна. ISBN 978-617-09-3805-3 – Режим доступу: https://lib.iitta.gov.ua/711322/

32. Чеботарьова О. В. (orcid.org/0000-0002-4560-3708), Гладченко, І. В. (orcid.org/0000-0002-2013-8053) and Ярмола, Н. А. (orcid.org/0000-0001-9374-5543) (2019) *Методичні рекомендації "Основи діагностичної діяльності корекційного педагога в роботі з дітьми з комплексними порушеннями розвитку"* – Режим доступу: https://lib.iitta.gov.ua/718307/

33. Чеботарьова, О. В. (orcid.org/0000-0002-4560-3708), Коваль Л.В. (orcid.org/0000-0002-3342-8922),ДанілавічютеЕ.А. (orcid.org/0000-0003-3911-7612) (2018) *Дитина із церебральним паралічем* «Інклюзивне навчання» . «Ранок», ВГ «Кенгуру», м. Харків, Україна. ISBN 978-617-09-3801-5 – Режим доступу: https://lib.iitta.gov.ua/711323/

34. Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка Національної академії педагогічних наук України https://lib.iitta.gov.ua/view/divisions/ins=5Fspe=5Fped/

Лабораторія олігофренопедагогіки https://lib.iitta.gov.ua/view/divisions/lo/

Відділ освіти дітей з порушеннями інтелектуального розвитку https://lib.iitta.gov.ua/view/divisions/decid/

https://lib.iitta.gov.ua/cgi/stats/report/themes/0121U108669/ твори теми 2021-2023,2024р

https://lib.iitta.gov.ua/cgi/stats/report/themes/0118U003350/ твори теми 2018-2020 рр